

opusdei.org

Historia Opus Dei: Wspólne inicjatywy apostolskie

Fragment książki Historia Opus Dei (José Luis González Gullón, John F. Coverdale).

27-07-2022

26

Wspólne inicjatywy apostolskie

ROZWIJANIE SIĘ ZBIOROWOŚCI, jak widzieliśmy, ewoluowało zgodnie ze zmianami społeczno-gospodarczymi oraz systemami edukacji i opieki

społecznej poszczególnych krajów[*]. W niektórych przypadkach projekty zawodowe przeszły pomyślnie ewolucję i restrukturyzację i do dziś dobrze prosperują; w innych zostały zredukowane lub zakończyły swoją działalność.

Istnieją trzy rodzaje organów i grup zaangażowanych w działania zbiorowe, które na przestrzeni lat poczyniły postępy w precyzowaniu i zdobywaniu własnych kompetencji. Po pierwsze, są to podmioty, które posiadają własność i zarząd. Jako osoby odpowiedzialne za strategiczne ukierunkowanie każdej inicjatywy, nadają ciągłość projektowi rozpoczętemu przez promotorów, zarówno pod względem zawodowym i ekonomicznym, jak i pod względem misji ewangelizacyjnej. Członkowie zarządów i rad nadzorczych tych podmiotów dążą do tego, aby nowe pokolenia wstępujące do

stowarzyszeń i rad nadzorczych identyfikowały się z celem, dla którego zostały one stworzone.

Obecnie podmioty będące właścicielami i zarządcami Prałatury podpisują z władzami Opus Dei umowę, która ustala współpracę i konkretne środki ułatwiające realizację duchowych celów Prałatury. Zwyczajne relacje przybierają formę informacyjnych spotkań koordynacyjnych pomiędzy poszczególnymi szczeblami władzy a osobami odpowiedzialnymi za prałaturę w celu omówienia aspektów apostolskich związanych z odpowiednią pracą korporacyjną lub osobistą. W przypadku najistotniejszych stanowisk kierowniczych zwracają się do władz Opus Dei o opinię na temat kandydatów na te stanowiska, oceniając, w jaki sposób dzielają oni apostolską misję inicjatywy;

następnie podmioty właścicielskie przystępują do nominacji.

Po drugie, są kierownicy każdego projektu, którzy z zawodowego punktu widzenia odpowiadają przed właścicielami i zarządcami, którzy ich zatrudnili. W zakresie tożsamości chrześcijańskiej mają kontakt z władzami Opus Dei, aby koordynować, informować i szukać porad w zakresie działań: inspiracji chrześcijańskiej, która musi być odzwierciedlona w ich pracy i, przy niektórych okazjach, środków, których używają, aby być sprawiedliwymi w wypłacaniu wynagrodzeń lub dystrybucji dotacji; promowania chrześcijańskiej miłości, która jednoczy zespoły robocze i tworzy kulturę zrozumienia i przebaczenia ze współpracownikami; i kolegalności w podejmowaniu decyzji.

Po trzecie, jest wikariusz regionalny Opus Dei i jego rady. Pomagają oni w chrześcijańskim ożywieniu dzieł korporacji poprzez regularne spotkania z właścicielami, dyrektorami, a także wyznaczonymi przez nich kapelanami i nauczycielami religii. Na tych spotkaniach zatwierdzają tematy i programy związane z nauką chrześcijańską[†].

Stosunek Prałatury do każdej inicjatywy jest bardzo zróżnicowany, w zależności od okoliczności, w jakich znajdują się zaangażowane osoby, oraz od dynamiki poszczególnych działań. Biorąc pod uwagę doświadczenia ostatnich dziesięcioleci, celem jest, aby każdy podmiot był odpowiedzialny i proaktywny, nie zrzucając swojej odpowiedzialności na inne. Na przykład nie jest już wymagane, aby dyrektorzy dzieł korporacyjnych byli wybierani spośród członków rady

lokalnej powołanej przez radę regionalną lub delegaturę. Ta praxis koncentruje wpływ komisji, asesorii i delegacji na aspektach apostołskich i unika pokusy innych rodzajów interwencji. Z drugiej strony władze Dzieła starały się nie porywać z motyką na słońce, czyli podejmować wysiłek instytucjonalny proporcjonalny do posiadanych kadr i środków.

Zgodnie z ewolucją społeczną, w ramach działań zbiorowych przyjęto politykę i środki, które gwarantują i promują równość i współodpowiedzialność mężczyzn i kobiet w organach zarządzających i na stanowiskach kierowniczych, wśród kadry nauczycielskiej i pracowników nie będących nauczycielami. Na przykład wszystkie szkoły żeńskie Opus Dei z opieką duchową są w rękach kobiet, a wiele z nich zasiada w zarządach instytucji, które są dziełami

korporacyjnymi i dziełami osobistymi. Jeśli spojrzymy na najważniejsze dzieło korporacyjne - Uniwersytet Navarry - 68% pracowników, 38% kadry dydaktycznej i 42% lekarzy w klinice uniwersyteckiej to kobiety.

W tych dziesięcioleciach kilka ośrodków szkolnictwa wyższego otrzymało tytuł uniwersytetu, szkoły podstawowe i średnie zostały skonsolidowane jako przestrzenie priorytetowej pomocy społeczeństwu, ośrodki szkolenia zawodowego znacznie się rozwinęły, narodziło się więcej inicjatyw pomocy społecznej, a sieci technologiczne pozwoliły na nowe sposoby rozpowszechniania przesłania Dzieła.

SZKOLNICTWO WYŻSZE

W 1994 r. istniało siedem uniwersytetów dzieł korporacyjnych
Opus Dei: Universidad de Navarra

(wzniesiony jako uniwersytet w Pampelunie w 1960 r.), Universidad de Piura (Piura, Peru, 1969), Universidad Panamericana (Mexico City, 1978), Universidad de La Sabana (Bogotá, 1979), Universidad de los Andes (Santiago de Chile, 1989), Universidad Austral (Buenos Aires, 1991) i Università Campus Bio-Medico (Rzym, 1993).

W kolejnych latach tytuł uniwersytetu otrzymało osiem innych dzieł korporacyjnych, niektóre o kilkudziesięcioletnim wcześniejszym rozwoju jako ośrodki wyższych badań i nauczania: University of Asia and the Pacific (Manila, 1995), Universidad del Istmo (Guatemala City, 1997), Universidad de Montevideo (Montevideo, 1997), Pontifical University of the Holy Cross (Rzym, 1998), Universidad Monteávila (Caracas, 1998), Pan-African University (Lagos, 2002, od 2013 r. przemianowany na Pan-

Atlantic University), Universidad de los Hemisferios (Quito, 2004) i Strathmore University (Nairobi, 2008). Do tych ośrodków dołączyły dwa dzieła osobiste będące jednocześnie cywilnymi uczelniami: Universitat Internacional de Catalunya (Barcelona, 1997) i Universidad Villanueva (Madryt, 2020).

Podmioty będące ich właścicielami i promotorami, wraz z władzami uczelni, zawarły umowy lub konwencje z prałaturą Opus Dei w każdym z tych ośrodków uniwersyteckich. Komunikacja między tymi trzema podmiotami - właścicielami, zarządcami i władzą prałatury - jest szczególnie intensywna w przypadku Uniwersytetu Nawarry i Papieskiego Uniwersytetu Świętego Krzyża, ponieważ są one odpowiednio uniwersytetem katolickim i

uniwersytetem kościelnym, a więc zależą od prałatury Opus Dei.

Wszystkie te uczelnie mają za ideały doskonałość akademicką i zawodową, są zakorzenione w naukach chrześcijańskich i promują inicjatywy społeczne. W ten czy inny sposób badają oni tematy o dużym znaczeniu społecznym, takie jak życie ludzkie, bioetyka, rodzina, komunikacja, kształcenie młodzieży oraz przyczyny i środki zaradcze ubóstwa. Z tego powodu wiele z nich posiada poliklinikę, szkołę biznesu, instytut rodziny i wydział komunikacji. Z punktu widzenia zarządzania i gospodarki finansowej każda uczelnia jest autonomiczna. Wszystkie stworzyły programy stypendialne dla studentów z biednych rodzin oraz programy wolontariatu.

Aby wzmocnić chrześcijańską tożsamość tych inicjatyw

apostolskich, centralne organy zarządzające Opus Dei zorganizowały w latach 2003 i 2004 spotkania z kierownikami uniwersytetów, klinik i szkół biznesu. Analizowano ich chrześcijański sposób oddziaływania na społeczeństwo, na pracowników dydaktycznych i nie dydaktycznych, na studentów i na pacjentów. Następnie zaproponowali nowe kierunki działań.

Uniwersytet Navarry to najbardziej znane korporacyjne dzieło Opus Dei w sferze akademickiej i kulturalnej. Dziś zajmuje godne uwagi miejsce w krajowych i międzynarodowych rankingach. Posiada piętnaście wydziałów i szkół, cztery kampusy - w Pampelunie, San Sebastian, Barcelonie i Madrycie - sześć ośrodków badawczych, tysiąc stu naukowców, tysiąc stu profesorów, nieco ponad dwanaście tysięcy studentów zapisanych każdego roku

na trzydzieści osiem kierunków studiów, czternaście kierunków dwustopniowych i trzynaście kierunków dwujęzycznych, czterdzieści dwa kierunki magisterskie, dwadzieścia programów doktoranckich i specjalizacyjnych, prawie sto trzydzieści tysięcy byłych studentów, dwadzieścia czasopism wydawanych przez dział publikacji oraz centralną bibliotekę z ponad milionem woluminów^[1].

Jak wszystkie ośrodki akademickie, z czasem dokonał reorganizacji, aby zachować swoją metodologię, jakość usług i dopasować jej studentów i programy do rynku pracy. Zaktualizowało również sposoby przekazywania tożsamości i cnót chrześcijańskich dzięki takim osiągnięciom jak zajęcia z teologii dla studentów uniwersytetu, Instytut Podstaw Programowych, kursy Instytutu Rodziny czy Grupa

Badawcza ds. Nauki, Rozumu i Wiary, która promuje studia związane z pochodzeniem wszechświata i ludzkości, naturą i człowiekiem, nauką i religią. Duże znaczenie mieli nauczyciele nauk humanistycznych, jak np. propozycja odnowy metodologicznej filozofii myśliciela Leonarda Polo.

W sercu tej uczelni zakiełkowały inicjatywy mające wpływ na świat zdrowia i kultury. Tak jest w przypadku Clínica Universidad de Navarra, ośrodka, w którym pracuje ponad dwa tysiące specjalistów i który otrzymał wiele nagród za jakość opieki medycznej i opieki nad pacjentem. Centrum Badań Medycznych Stosowanych skupia dwustu naukowców, którzy badają choroby zwyrodnieniowe, onkologiczne i sercowo-naczyniowe; a ośrodki Bioinżynierii i Zdrowia Tropików współpracowały w ramach programów rozwojowych. Wśród

działań o charakterze społecznym program Tantaka skupia studentów uczelni, którzy wraz z instytucjami cywilnymi i religijnymi opiekują się osobami niepełnosprawnymi, realizują programy towarzyszenia osobom starszym i chorym, uczestniczą w programach współpracy międzynarodowej. W obszarze nauk humanistycznych Grupa Badawcza Złotego Wieku prowadzi badania i publikacje dotyczące tego okresu kultury hiszpańskiej. Instytut Kultury i Społeczeństwa skupia około stu naukowców, którzy badają różne wyzwania w naukach społecznych i humanistycznych. A Muzeum Uniwersytetu Nawarry to przede wszystkim dwie wielkie spuścizny: ta po Marii Josefie Huarte, z dziełami ważnych artystów XX wieku, takich jak Picasso, Rothko, Tàpies i Chillida, oraz kolekcja fotografii inżyniera i fotografa José Ortiza Echagüe. W tym muzeum kolekcja stała, wystawy,

spektakle, pokazy filmowe i studia magisterskie z zakresu kuratorstwa budują mosty dialogu między kulturą a wiarą chrześcijańską. Ponadto uczelnia wypromowała Muzeum Nauki, skupiając się na ochronie i dbaniu o środowisko naturalne.

Papieskie Ateneum Świętego Krzyża otrzymało od Stolicy Apostolskiej w lipcu 1998 roku tytuł Uniwersytetu Papieskiego. W 2009 roku na Wydziale Teologicznym do specjalności teologii dogmatycznej, moralnej, biblijnej, historii Kościoła i teologii duchowości dodano Instytut Liturgii. Co roku na czterech wydziałach kształci się około 1200 studentów - księży, kleryków i świeckich - oprócz 300 studentów, którzy studiują katechetykę, pedagogikę i dydaktykę religii w Wyższym Instytucie Nauk Religijnych. Ze względu na dużą liczbę księży i seminarzystów, 79 %

studentów to mężczyźni. Duża część osób świeckich należy do Opus Dei^[2].

Uniwersytety Nawarry i Świętego Krzyża są wspierane przez dochody z funduszu wieczystego, czesne, dochody z tytułu ukończenia studiów i darowizn na zwykłą działalność. Na przykład prawie 70% dochodów Uniwersytetu Nawarry pochodzi z czesnego i składek od pacjentów Kliniki; a na Uniwersytecie Papieskim 80% finansowania jest pokrywane ze składek od podmiotów prywatnych i opłat studenckich. W 2018 roku fundacja CARF zebrała pięć milionów euro w formie darowizn i pomocy pośredniej dla wydziałów kościelnych w Pampelunie i Rzymie; ponad dwa i pół miliona euro przeznaczono na stypendia dla studentów, a kolejne dwa miliony euro na wydatki organizacyjne i dydaktyczne^[3].

Na wydziałach kościelnych tych dwóch uczelni studiuje nieco ponad 800 studentów teologii i 200 studentów prawa kanonicznego. Około 2300 studentów otrzymało święcenia kapłańskie, a kolejnych 100, z 31 różnych krajów, święcenia biskupie. Aby przyczynić się do ascetycznej i duchowej formacji seminarzystów i kleru diecezjalnego, którzy uczęszczają na te uniwersytety, Opus Dei prowadzi trzy instytucje w Rzymie i dwie w Pampelunie: Międzynarodowe Kolegium Kościelne Sedes Sapientiae (1991) mieści prawie stu seminarzystów, którzy kształcą się na Papieskim Uniwersytecie Świętego Krzyża; a rezydencje kapłańskie Tiberino (2004) i Altomonte (2012) mieszczą prawie stu księży i diakonów. Na Uniwersytecie Nawarry, w akademiku Echalar mieszka pięćdziesięciu księży, a w Międzynarodowym Kolegium Kościelnym Bidasoa, którego

ostateczna siedziba została ukończona w 2011 r., mieszka stu seminarzystów diecezjalnych studiujących na wydziałach kościelnych^[4].

Wśród innych uniwersytetów o charakterze dzieł korporacyjnym wyróżniają się te w Ameryce Łacińskiej, które istnieją od dziesięcioleci, takie jak Universidad Panamericana, z ponad dwunastoma tysiącami studentów i kampusami w Mexico City, Guadalajara i Aguascalientes; Universidad de La Sabana (Bogota), z jedenastoma tysiącami studentów oraz Universidad de Piura, z siedmioma tysiącami studentów i kampusami w Piura i Limie. Rozwijają się również inne nowsze uczelnie, takie jak Universidad de los Andes (Santiago de Chile) i Universidad Austral (z kampusami w Buenos Aires i Rosario). Na Filipinach Uniwersytet Azji i Pacyfiku ma siedem wydziałów,

z programami studiów licencjackich, magisterskich i doktoranckich.

L'Università Campus Bio-Medico jest dziełem korporacyjnym, które rozpoczęło swoją działalność w Rzymie w 1993 roku. W 2008 roku założyło nowy kampus w południowej części miasta. Posiada on Wydziały Inżynierii oraz Medycyny i Chirurgii, Szkołę Pielęgniarstwa, kursy dyplomowe z zakresu Żywienia oraz Diagnostyki i Radioterapii wraz z polikliniką uniwersytecką. Jest to pierwszy włoski ośrodek dydaktyczny oferujący edukację pielęgniarzką na poziomie uniwersyteckim.

W Afryce, Strathmore College uzyskał status uniwersytetu w 2002 roku. Posiada wydziały: Prawa, Biznesu, Nauk Matematycznych, Technologii Gospodarczej, Informatyki, Turystyki i Hotelarstwa, Nauk Humanistycznych i

Społecznych. A w Lagos (Nigeria), Lagos Business School została włączona do Pan-Atlantic University w 2002 roku. Ta uczelnia oferuje obecnie różne stopnie naukowe na wydziałach biznesu i nauk społecznych, komunikacji oraz nauki i technologii.

Są dwa uniwersytety, które zrodziły się z inicjatywy kilku wiernych i współpracowników Opus Dei, a które następnie zwróciły się o duchową pomoc do Prałatury, jak wiele osobistych dzieł apostoelskich. Jednym z nich jest Międzynarodowy Uniwersytet Katalonii (Barcelona), który ma obecnie dwanaście wydziałów plus Instytut Bioetyki, inny Wyższe Studia Rodzinne i Uniwersytecką Klinikę Stomatologiczną. Innym jest Uniwersytet w Villanueva (Madryt), który rozpoczął się jako osobisty projekt Francisco Ansón i Juana Gutiérrez Palacio. Stworzyli

akademię, która przygotowywała do wejścia na studia i oferowała uczniom korepetycje. W 1990 roku Centro Universitario Villanueva został dołączony do Uniwersytetu Complutense w Madrycie; w 2020 roku został zatwierdzony jako uniwersytet.

Spośród siedemnastu uczelni, które są dziełami korporacyjnymi lub osobistymi, dziesięć posiada szkoły biznesu dla kształcenia przedsiębiorców^[5]. Najbardziej prestiżowy jest Instituto de Estudios Superiores de la Empresa (IESE) Uniwersytetu Nawarry, z kampusami w Barcelonie, Madrycie, Monachium, Nowym Jorku i São Paulo i 1900 studentami na zwykłych studiach magisterskich, doktoranckich i specjalizacyjnych^[6]. Istotnym aspektem tych szkół jest ich chrześcijańska tożsamość, z nauczaniem opartym na zasadach

nauki społecznej Kościoła i etyce biznesu.

Dwie uczelnie mają instytucje związane z modą. Dziennikarz Covadonga O'Shea dał życie Instituto Superior de Empresa y Moda (ISEM Fashion Business School, 2001). Ta szkoła biznesu specjalizuje się w szkoleniu profesjonalistów pracujących w branży mody. W 2012 roku O'Shea przeniósł ISEM na Uniwersytet Nawarry. Obecnie oferuje studia wykonawcze magisterskie w zakresie zarządzania biznesem mody, oprócz różnych kursów i programów. Ze swojej strony, Villanueva University oferuje dyplom z komunikacji i zarządzania modą równolegle do studiów licencjackich na innym stopniu uniwersyteckim.

Prawie wszystkie uczelnie mają wydział komunikacji lub przynajmniej instytut

medioznawstwa i reklamy. W trzech przypadkach -Universidad de Navarra, Universidad de La Sabana i Universitat Internacional de Catalunya- istnieją instytuty nauk o rodzinie, które badają wartość rodziny i oferują kursy i programy na takie tematy jak integracja pracarodzina i równość mężczyzn i kobiet. A w dziedzinie zdrowia sześć uniwersytetów ma poliklinikę: Clínica Universidad de Navarra (z siedzibą w Pampelunie i Madrycie), Policlinico Universitario Campus Bio-Medico, Clínica Universidad de La Sabana, Hospital Universitario Austral i Clínica Universidad de los Andes.

Oprócz szpitali uniwersyteckich w sektorze ochrony zdrowia realizowane są inne projekty profesjonalne i korporacyjne. Centrum szpitalno-opiekuńcze Laguna narodziło się w Madrycie w okolicach setnej rocznicy urodzin

założyciela Opus Dei. Jest to innowacyjna inicjatywa w opiece zdrowotnej i społecznej w zakresie opieki paliatywnej, chorób neurodegeneracyjnych i osób starszych. Posiada również oddziały pielęgniarstwa, ortogeriatryczne, rodzinnej opieki dziennej. W Santiago de Chile, Policlínico El Salto, która rozpoczęła działalność jako wolontariat w skrajnej części miasta, oferuje usługi medyczne, stomatologiczne, zdrowia psychicznego i rehabilitacji alkoholizmu. W Paryżu École du Service à la Personne (2014) jest zawodową szkołą maturalną zorientowaną na opiekę i wsparcie zdrowotne jednostki^[7].

Centrum Medyczne Monkole (Kinszasa, 1989) to 150-łóżkowy szpital z ośmioma salami operacyjnymi i trzema przychodniami w peryferyjnych i biednych dzielnicach stolicy, w

którym rocznie leczy się ponad 20 000 osób. Otrzymuje pomoc od międzynarodowych organizacji pozarządowych. Od 1997 roku działa w nim Wyższy Instytut Nauk Pielęgniarskich, w którym studiuje około 100 osób, z czego prawie wszyscy są stypendystami. We współpracy z kanadyjską organizacją pozarządową Lincco, szkoła ta oferuje studia magisterskie, które kwalifikują instruktorów pielęgniarstwa, co jest potrzebne w kraju, w którym wielu ludzi wciąż nie ma dostępu do nowoczesnej medycyny.

Monkole jest szpitalem pilotażowym dla innych szpitali w Kongo i Afryce Środkowej. Daje taką samą opiekę medyczną ludziom ze wszystkich poziomów społecznych. Każda rodzina płaci zgodnie ze swoją siłą nabywczą. Niektóre rodziny z klasy wyższej i średniej - miejscowe i zagraniczne - przyjeżdżają na

leczenie do tego szpitala zamiast podróżować do szpitali europejskich^[8].

Niger Foundation Hospital został założony w 1993 roku w Enugu (Nigeria), aby pomóc w zaspokojeniu podstawowych potrzeb zdrowotnych tego miasta. Wypromowali go wierni Opus Dei za sugestią Álvaro del Portillo. Na Wybrzeżu Kości Słoniowej niektórzy członkowie Dzieła i współpracownicy założyli w 2004 roku Centre Médico-Social Walé, placówkę podstawowej opieki zdrowotnej w Yamoussoukro. Oferuje usługi w zakresie medycyny ogólnej, pediatrii, ginekologii, chorób przewlekłych takich jak cukrzyca i AIDS. Do tego ośrodka dołączył podobny w Toumbokro, w pobliżu stolicy Wybrzeża Kości Słoniowej.

Szczególnym dziełem korporacyjnym jest Polis - Jerozolimski Instytut Języków i Nauk Humanistycznych.

Instytut ten zajmuje się nauczaniem nauk humanistycznych oraz języków starożytnych i semickich. Swoją działalność w Jerozolimie rozpoczęła w 2011 roku. Oferuje kursy w pięciu językach starożytnych (łacina, greka klasyczna, syryjski, biblijny hebrajski i koptyjski), magister filologii starożytnej i magister języków bliskowschodnich, a także zajęcia w żywych językach mówionych arabskim, nowoczesnym standardowym arabskim i nowoczesnym hebrajskim.

Według jej dyrektora, Christophe'a Rico, "Polis opracowała własną metodę nauczania opartą na całkowitym zanurzeniu w nauczonym języku, także w przypadku języków starożytnych: student słucha, mówi, pisze i czyta w języku, którego się uczy"^[9]. Oprócz Jerozolimy instytut prowadzi kursy w Christendom College (Wirginia, USA) i na Papieskim Uniwersytecie

Świętego Krzyża (Rzym). Co dwa lata organizuje międzynarodowy kongres dla specjalistów z zakresu nauk humanistycznych.

Natomiast Seido Language Institute (Ashiya, Japonia) po pięciu dekadach istnienia został zamknięty w 2013 roku. Szkoła potrzebowała odnowy programów, dostosowanych do zmian w nauczaniu języków obcych. Po przeanalizowaniu sprawy, fundacja będąca właścicielem Seido wolała skupić swoje wysiłki na zarządzanym przez siebie domu studenckim oraz na innych działaniach edukacyjnych, kulturalnych i duchowych.

SZKOLNICTWO PODSTAWOWE I ŚREDNIE

W 1994 roku było nieco ponad dwieście szkół promowanych przez członków Dzieła. Wiele z nich miało przedszkola. Liczba ta wzrosła do 300 szkół na całym świecie w 2016

roku, kształćąc 150 000 uczniów, przy czym Hiszpania wyróżnia się ze 120 szkołami. Osiemdziesiąt procent tych szkół to dzieła osobiste, a reszta to dzieła korporacyjne. Obecnie w krajach, w których Opus Dei istnieje od dziesięcioleci, wysiłek koncentruje się na konsolidacji i poprawie istniejących szkół, a nie na promowaniu nowych.

W tych latach zainicjowano działalność placówek oświatowych o silnym komponentcie społecznym. Na przykład w dwóch zagrożonych rejonach Santiago de Chile Fundacja Nosedal (1996) założyła cztery szkoły, w tym dwie techniczne, dające kwalifikacje zawodowe w dziedzinie elektroniki, telekomunikacji, opieki pielęgniarstwa i administracji. W San Salvador promowano szkołę średnią Citalá (2011), która zapewnia stypendia na edukację młodzieży z rodzin o ograniczonych zasobach finansowych. W Madrycie szkoła Las

Tablas Valverde rozpoczęła działalność w 2007 roku; w tym przypadku jest to jedna z trzydziestu dwóch szkół Fomento de Centros de Enseñanza, obecnych w jedenastu hiszpańskich prowincjach, z dwudziestoma czterema tysiącami uczniów.

Z instytucjonalnego punktu widzenia dyrektorzy Dzieła zachęcali promotorów i dyrektorów szkół do promowania tożsamości chrześcijańskiej wśród kadry nauczycielskiej, rodziców i uczniów, ponieważ pewna liczba rodzin przychodzi do szkół ze względu na ich prestiż, ale niewiele lub nic nie wie o panującej w nich idei. Konsultowali także teksty katechetyczne i religijne w zakresie programów edukacyjnych dotyczących uczuciowości i wstrzemięźliwości, korzystania z mediów cyfrowych oraz odpowiedzialności w solidarności.

Prace osobiste narodziły się dzięki zaangażowaniu rodziców z różnych miast, którzy uwierzyli w projekt edukacyjny. Teraz, z różnych powodów, niektórzy rodzice nie śledzą uważnie edukacji swoich dzieci lub zadowolają się pozostawieniem ich w rękach sprawnych firm, do których mają zaufanie; inni nie uważają szkoły za swoją i ograniczają się do dzielenia kosztów edukacji. W obliczu tej rzeczywistości dyrektorzy zaproponowali formuły zachęcające do aktywnego udziału rodziców oraz odnawiające entuzjazm i ducha przedsiębiorczości osób rozpoczynających współpracę poprzez rozmowy, poradnictwo rodzinne i stowarzyszenie rodziców. Dokonali również przeglądu systemów stypendialnych dla rodzin o mniejszych zasobach, tak aby ci, którzy chcą wychowywać swoje dzieci w wartościach, które leżą u

podstaw szkoły, mogli do niej uczęszczać.

Wraz z rodzinami, które są podstawowym ogniwem ewangelizacyjnym, szkoły ułatwiają rozwój dzieł świętego Rafała i świętego Gabriela. Obecnie w krajach, w których jest wielu wiernych Opus Dei, część uczniów, którzy proszą o admisję do Dzieła lub są współpracownikami, uczęszcza do szkół związanych z Opus Dei; czasami ich rodzice należą do Dzieła.

Od pierwszych szkół siedemdziesiąt lat temu organizatorzy postawili na zróżnicowane kształcenie i założyli szkoły dla chłopców i dziewcząt. Ta praktyka edukacyjna opiera się na tradycji pedagogicznej, która odwołuje się do różnic w tempie rozwoju kobiet i mężczyzn oraz ich sposobu uczenia się i przetwarzania emocji i motywacji w okresie dzieciństwa i dorastania. Jest to

uzasadniona opcja pedagogiczna, która przez wieki stanowiła większość w większości części świata, ale która w ostatnich dziesięcioleciach była stopniowo wypierana przez metodologię koedukacji.

Szkoły rozdzielne cieszą się na ogół dobrą opinią i choć stanowią mniejszość, są dobrze akceptowane w świecie anglosaskim. W innych obszarach zostały one w ostatnim czasie mocno zakwestionowane i były stereotypowo kojarzone z konserwatywną ideologią i pewnym oporem wobec postępu świadomości równości płci. W większości przypadków krytyka kojarzy oddzielną edukację ze stylami edukacyjnymi z wcześniejszych czasów. W rzeczywistości szkoły te ewoluowały wraz ze społeczeństwem, cieszą się prestiżem akademickim, są poszukiwane przez rodziny i uzyskują doskonałe wyniki,

również pod względem wskaźników i parametrów, za pomocą których zwykle mierzy się cele związane z równością.

Pomimo wywieranej presji społecznej, ci, którzy promowali te szkoły, wybrali, w porozumieniu z władzami Opus Dei, utrzymanie zróżnicowanego nauczania ze względu na dobre doświadczenia, zarówno w wynikach akademickich, jak i w zadowoleniu rodzin i jakości edukacji uczniów[‡]. W publikacjach pedagogicznych i w wypowiedziach dla opinii publicznej promotorzy i dyrektorzy tych szkół wyjaśniali, że szkoły te zachęcają do aktywnego uczestnictwa mężczyzn i kobiet na równych warunkach we wszystkich dziedzinach życia społecznego i że są dalekie od niektórych podejść z poprzednich czasów, kiedy istniały nierówne programy nauczania dla każdej płci i były one

przygotowywane do różnych ról w społeczeństwie.

W Hiszpanii kolejne próby uchwalenia prawa przeciwko zróżnicowanej edukacji prawie zawsze były powstrzymywane przez sądy. Najbardziej dobitne orzeczenie wydał Trybunał Konstytucyjny, który w 2018 r. orzekł, że jest to "opcja pedagogiczna dobrowolnie przyjęta przez ośrodki i swobodnie wybierana przez rodziców", "która nie może być konceptualizowana jako dyskryminująca" i dlatego musi "mieć dostęp do systemu finansowania publicznego na równi z pozostałymi ośrodkami edukacyjnymi" [§].

OŚRODKI ZAWODOWE I TECHNICZNE

Na świecie istnieje ponad sto ośrodków kształcenia zawodowego prowadzone przez członków Opus Dei: instytuty szkolnictwa wyższego

oraz ośrodki wyższego poziomu technicznego, poziomu technicznego zawodowego, matury technicznej i szkolenia zawodowego.

Niektóre z nich istnieją od dziesięcioleci, jak np. edukacyjne centra rozwoju społecznego Kinal i Junkabal w Guatemala City. Podobnie jest w przypadku szkoły zawodowej Centro Elis w Rzymie, która oferuje sześciomiesięczne kursy z zakresu mechaniki, elektroniki przemysłowej, marketingu, informatyki i projektowania technicznego; posiada również szkołę wyższą, która oferuje kursy z zakresu konserwacji, telekomunikacji, technologii multimedialnych, technik biznesowych i planowania przestrzennego. Istituto Alberghiero Enogastronomico Safi Elis jest pięcioletnią średnią szkołą zawodową w branży hotelarskiej i gastronomicznej; obejmuje

naprzemienną pracę w hotelach i restauracjach w Rzymie^[10].

Afesu jest brazylijską organizacją pozarządową specjalizującą się w edukacji i podnoszeniu kwalifikacji zawodowych kobiet w sytuacjach zagrożenia społecznego. Posiada trzy jednostki położone na obrzeżach São Paulo: Morro Velho (1963), z projektem wprowadzenia na rynek pracy i projektem szkoleniowym dla młodych matek; Casa do Moinho (1998), z dwoma kursami technicznymi, jednym w zakresie zarządzania hotelem i drugim w zakresie gotowania, dla młodych ludzi w wieku od 17 do 23 lat, plus zajęcia szkolne dla dziewcząt i młodzieży; oraz Veleiros (2001), z kursem technicznym w zakresie pielęgniarstwa i innym w zakresie opieki nad rodziną, wraz z zajęciami edukacyjnymi dla dziewcząt^[11]. Podobnie centrum edukacyjno-opiekuńcze Pedreiry (1985) to szkoła

zawodowa dla chłopców
zlokalizowana w dzielnicy São Paulo
zamieszkałej przez ludzi biednych.
Oferuje moduły kształcenia
zawodowego w zakresie
elektryczności, elektroniki i
komputerów dla ponad czterystu
uczniów^[12].

Xabec jest ośrodkiem szkolenia
zawodowego w zakresie konserwacji
przemysłowej i konserwacji
obiektów, zlokalizowanym w Orriols,
dzielnicy o największej liczbie
obcokrajowców w Walencji
(Hiszpania). Zaczęło się w 2006 r.
Podmiot tytularny - Fundacja Eifor -
jest organizacją non-profit, która
poprzez edukację promuje włączenie
do rynku pracy ludzi młodych,
bezrobotnych, imigrantów i osób
zagrożonych wykluczeniem
społecznym. Firma Xabec oferuje
szkolenia, zajęcia z przysposobienia
zawodowego dla osób bezrobotnych

oraz kursy doskonalące dla pracowników niektórych firm.

Na pięciu kontynentach jest znacznie więcej takich szkół technicznych, jak Instituto Profesional Madero (Buenos Aires), który oferuje przygotowanie techniczne i ludzkie młodym ludziom, którzy ukończyli tylko edukację podstawową; centrum szkoleniowe La Fragua (San Salvador), które prowadzi szkolenia poprzez kursy dla małych przedsiębiorców, studentów i pracowników; Dualtech Training Center (z oddziałami w Manili i Canlubag), ze studiami w zakresie technologii elektromechanicznej, które łączą naukę w szkole i w firmach z tego sektora; Center for Industrial Technology and Enterprise (Cebu, Filipiny), który prowadzi przemysłowe programy techniczne dla 800 studentów; Institute for Industrial Technology (Lagos), który prowadzi kursy elektromechaniczne

dla 900 studentów; oraz Eastlands College of Technology (Nairobi), projekt uczelni technicznej zlokalizowany w ludnej i ubogiej dzielnicy stolicy^[13].

Inne struktury nastawione są na kształcenie zawodowe z silnym akcentem społecznym. Tak jest w Casavalle, jednej z największych i najbardziej zmarginalizowanych dzielnic Montevideo (Urugwaj), znanej z przestępczości i handlu narkotykami. Sąsiedzi z okolicy skontaktowali się z Glendą Vilela, która pracowała w państwowym biurze zajmującym się problemami mieszkaniowymi. Vilela opracowała kilka inicjatyw wspólnie z młodymi ludźmi z Residencia del Mar. W 1992 roku wybudowano siedzibę Centro de Apoyo al Desarrollo Integral (CADI), które wspiera rozwój społeczności lokalnej prowadząc przedszkole, przychodnię zdrowia, poradnię pomocy społecznej i

prawnej oraz warsztaty dla matek. Na przestrzeni lat powstały różne programy wsparcia dla wszystkich grup wiekowych, szkolenia zawodowe dla kobiet oraz politechnika dla młodzieży; ponadto w 2015 roku rozpoczęła działalność szkoła Los Rosales, będąca wysokiej jakości propozycją edukacyjną dla dziewcząt z dzielnicy.

Również w Casavalle, Pablo Bartol i Santiago Altieri wypromowali w 1998 roku ośrodek edukacyjny Los Pinos dla chłopców. Na ziemi podarowanej przez żydowskiego przedsiębiorcę, z pomocą rządu niemieckiego wzniesli budynek. Dziś Los Pinos oferuje pomoc szkolną, kursy zawodowe do pracy w przemyśle, a od 2016 roku także liceum techniczne^[14].

Podobne inicjatywy to na przykład Fundacja Siramá (Salwador), która organizuje warsztaty gotowania,

szycia czy kosmetologii dla samotnych, bezrobotnych i będących na emeryturze matek, przy czym osiem na dziesięć absolwentek zakłada małe przedsiębiorstwo^[15]; czy centrum szkoleniowe dla kobiet-rzemieślników Las Gravileas, które znajduje się w Santa Catarina Bobadilla, wiosce w Antigua Guatemala: rozpoczęło ono swoją działalność w 1997 roku i oferuje kursy dla około 400 kobiet, głównie rdzennych, mówiących językiem *kaqchikel*.

Po setnej rocznicy urodzin założyciela, a następnie jego kanonizacji w 2002 roku, niektórzy członkowie Dzieła założyli organizacje integracji społecznej. Organizacja pozarządowa Initiatives de Solidaritat i Promoció promuje integrację społeczną imigrantów i osób bezrobotnych w dzielnicy Raval (Barcelona) za pomocą dwóch ośrodków - Braval, dla mężczyzn, i

Terral, dla kobiet - każdy z nich skupia około 150 wolontariuszy, którzy zapewniają pomoc szkolną, opiekę rodzinną i poradnictwo w zakresie wejścia w świat pracy^[16]. Inne projekty, których celem jest wyrównywanie szans edukacyjnych w dzielnicach zagrożonych wykluczeniem społecznym w dużych miastach stołecznych, to Baytree Centre w Londynie; Midtown Center i Metro Achievement Center w Chicago; Crotona Center i Rosedale Center w dzielnicy Bronx w Nowym Jorku. Wszystkie mają programy mentoringu akademickiego, ludzkiego, duchowego i sportowego, które pomagają przezwyciężyć niekorzystne warunki środowiskowe.

Promocja w dziedzinie hotelarstwa i gastronomii oraz opieki osobistej znajduje swój wyraz w dwóch głównych obszarach: domach mieszkalnych i szkołach

zawodowych. Z jednej rezydencji dla pracowników domowych ustąpiły miejsca nowym modelom kształcenia pod koniec lat 80. W miarę upływu czasu większość tych młodych kobiet dążyła do zdobycia wyższego wykształcenia, a nawet dyplomu uniwersyteckiego. Jednocześnie były zainteresowane szkoleniem z zakresu prac domowych zarówno ze względu na zainteresowanie przyszłą karierą zawodową w branży hotelarskiej i gastronomicznej, jak i z powodu chęci zdobycia umiejętności profesjonalnego sprzątania, które następnie zastosowałyby we własnym domu.

W roku akademickim 1988-1989 rozpoczęły działalność tzw. centra studiów i pracy (CET), np. La Chacra (Buenos Aires), La Loma, Fontana i Navacerrada (Madryt) oraz Yarraton (Sydney). W tych ośrodkach studenci łączą studia uniwersyteckie lub zawodowe z pracą w administracji

domowej w rezydencji. Podpisują oni krótką płatną umowę o pracę zgodną z ich harmonogramem akademickim, która często pozwala im na opłacenie zakwaterowania i wydatków osobistych. Ponadto CET-y organizują programy edukacyjne, kulturalne i sportowe.

Z drugiej strony, zaangażowanie w szkoły i ośrodki szkolnictwa wyższego w dziedzinie hotelarstwa, nauk domowych i żywności ewoluowało wraz z popytem na profesjonalne usługi. Niektóre osiągnęły duży prestiż, a nawet powiększyły ofertę akademicką. I tak w centrum kształcenia średniego i zawodowego Ribamar (Sewilla) jest siedem cykli szkoleniowych: Technik farmacji i parafarmacji, Asystent pielęgniarstwa, Dietetyka, Zarządzanie zakwaterowaniem turystycznym, Higiena jamy ustnej, Edukacja niemowląt i Opieka nad osobami niesamodzielnymi. Kenvale College

(Sydney) od początku istnienia jest ściśle związany z branżą turystyczną i hotelarską, oferując kursy z zakresu zarządzania wydarzeniami, obsługi hotelowej i gotowania komercyjnego. Punlaan Vocational School (Manila) specjalizuje się w sektorze hotelarstwa i turystyki; jej model edukacyjny obejmuje staże dla uczniów w firmach hotelarskich i gastronomicznych. Instytut Zarządzania i Usług (Byblos, Liban) jest szkołą wyższego szczebla kształcąca studentki w branży hotelarskiej. A Kimlea School (Kenia) to szkoła techniczna dla kobiet wiejskich - głównie dziewcząt pracujących przy zbiorach herbaty i kawy - która rozpoczęła działalność w 1989 roku od zajęć z alfabetyzacji, szycia, rolnictwa, a obecnie oferuje dwuletnie kursy hotelarstwa^[17].

Inne szkoły techniczne, które zostały zainicjowane przez członków Dzieła, zostały włączone do uniwersytetów -

dział korporacyjnych, takich jak Strathmore School of Tourism and Hospitality na Strathmore University (Kenia) i School of Service Business Administration na Universidad de los Andes (Santiago de Chile). Wyższe stopnie naukowe w tym sektorze pojawiły się również na Universidad de La Sabana (Kolumbia) i Università Campus Bio-Medico (Włochy).

Centra studiów i pracy (CET) oraz szkoły zawodowe uzyskały oficjalne certyfikaty, takie jak standardy zarządzania jakością Międzynarodowej Organizacji Normalizacyjnej (ISO) oraz National Vocational Qualifications (NVQ), czyli uznanie zawodowe, które uzyskuje się w miejscu pracy zgodnie z oficjalnymi standardami zatwierdzonymi w Europie. Na przykład Europrof Hotel School w Moergestel (Holandia) i CET Adarga w Walencji (Hiszpania) uzyskały akredytację NVQ. W Lagos (Nigeria),

Wavecrest College of Hospitality od kilku lat otrzymuje zachodnioafrykańską nagrodę w dziedzinie hotelarstwa. Szkoły techniczne, takie jak Yarani, centrum szkolenia zawodowego w zakresie hotelarstwa i zdrowia w Abidżanie (Wybrzeże Kości Słoniowej), również otrzymały oficjalne uznanie.

Na obszarach wiejskich w Argentynie, Kolumbii, Filipinach, Meksyku, Peru, Portugalii, Hiszpanii, Urugwaju i Wenezueli istnieje siedemdziesiąt szkół kształcenia zawodowego i promocji społecznej, które są osobistym dziełem Opus Dei. Na przykład argentyńska fundacja Marzano posiada jedenaście wiejskich ośrodków szkoleniowych, dziewięć edukacyjnych i dwa zawodowe, które zapewniają wykształcenie średnie dla ponad sześciuset uczniów^[18]. W Peru organizacja Pro Rural składa się z czterdziestu szkół wiejskich. W

Machecie (Kolumbia) rodzinna szkoła rolnicza Guatanfur uczy matury technicznej pięciuset młodych ludzi. Instituto Superior de Ciencias Sociales y Económico-Familiares (ICSEF, zlokalizowany w Fusagasugá, Kolumbia) jest instytucją szkolnictwa wyższego poświęconą kształceniu kolumbijskich kobiet od 1969 roku; przyznaje stopnie zawodowe technika w gastronomii i procesach hotelowych i usługowych, technologa w zarządzaniu hotelami oraz, od niedawna, zawodowego w administracji hotelowej i usługowej^[19].

Zrzeszonych jest dwadzieścia dziewięć Escuelas Familiares Agrarias w Hiszpanii. Mają nieco ponad cztery tysiące studentów. Dostosowały one swoje nauczanie do nowych specjalizacji wymaganych na obszarach wiejskich, ponieważ oferują regularne kształcenie średnie oraz średnie i wyższe kursy

zawodowe w zakresie zarządzania administracyjnego, intensywnego rolnictwa, ogrodnictwa, środowiska i handlu zagranicznego^[20].

APOSTOLSTWO W OPINII PUBLICZNEJ

Escrivá de Balaguer prosił, aby jego duchowe dzieci "zawsze rozgłaszały - dniem i nocą - uczynki i doktrynę miłosierdzia i prawdy"^[21], aby każda osoba z Opus Dei - a w szerszym sensie wszyscy chrześcijanie - ze swojej pozycji w społeczeństwie, czyniła Jezusa Chrystusa znanym i wносиła Ewangelię do swojej pracy zawodowej. Wszyscy są zaproszeni do udziału w debatach publicznych, które płyną przez media. Jedni robią to jako bezpośrednie podmioty, ponieważ są specjalistami od informacji lub przebywają na publicznych forach opinii, gdzie przekazują wiedzę na temat, którego są ekspertami; inni, większość, jako

zwykli obywatele, którzy na różne sposoby korzystają z mediów i w nich uczestniczą.

Instytucjonalnie, w ostatnich dwóch dekadach, komunikacja o Opus Dei obracała się wokół rozpowszechniania chrześcijańskiego przesłania Kościoła i papieża; wyjaśniania ducha, historii i życia Dzieła i jego członków; oraz rozpowszechniania biografii i pism założyciela Opus Dei.

Beatyfikacja Josemaríi Escrivá w 1992 roku była w dużej mierze pierwszą światową manifestacją Dzieła. Zdjęcie różnorodnego tłumu zgromadzonego na Placu świętego Piotra wyznacza pewną zmianę paradygmatu w postrzeganiu przez opinię publiczną: po krytyce skierowanej przeciwko sprawie beatyfikacyjnej, Kościół i wierni chrześcijańscy spokojnie przyjęli nowego błogosławionego. Od tego

czasu wydarzenia o dużym znaczeniu publicznym, takie jak śmierć Álvaro del Portillo i wybór Javiera Echevarría (1994) lub kongres upamiętniający stulecie urodzin założyciela i jego późniejsza kanonizacja (2002), stanowią przykład znacznej poprawy w światowym rozumieniu publicznym fenomenu kościelnego Opus Dei^[22].

Odpowiedzialni za komunikację instytucjonalną Prałatury podjęli wyzwanie bycia wiarygodnym źródłem, które odpowiadało na uzasadnione pytania mediów - "jeśli nie mamy nic do ukrycia, nie mamy się czego obawiać"^[23] - z wiadomościami o życiu Dzieła i o ważnych wydarzeniach. Na przykład skonfrontowano niektóre stereotypy dotyczące ostatecznej konfiguracji prawnej, realiów życia numerariuszy, pracy Administracji, znaczenia umartwienia cielesnego dla chrześcijanina, rzekomej

elitarności i zamożności wiernych Dzieła oraz rzekomego związku z konserwatyzmem politycznym. Te proaktywne plany komunikacyjne, które promowały przejrzystość informacji i unikały postaw autoreferencyjnych, obniżyły poziom kontrowersji i ułatwiły uznanie Dzieła za rzeczywistość w całym Kościele, nawet jeśli jest to nadal obszar, w którym można jeszcze coś zrobić^[24].

W różnych regionach wzmocniono lub utworzono zespół ds. komunikacji, w skład którego wchodziły kobiety i mężczyźni z Prałatury, którzy współpracowali w tych zadaniach [¶]. W 1999 r. otwarto w Rzymie międzynarodowe biuro prasowe Prałatury, które zajmuje się pół tysiącem dziennikarzy akredytowanych przy Stolicy Apostolskiej, którzy generują dużą część opinii publicznej o Kościele. Poza komunikacją

własnych wydarzeń Opus Dei, dział ten pracował nad informacją o Kościele na takie tematy, jak Jubileusz roku 2000, zainteresowanie mediów z okazji śmierci Jana Pawła II i wyboru dwóch kolejnych papieży, beatyfikacja monsignora Oscara Romero, godność kapłaństwa i celibat świeckich. Zajmuje się również doradztwem z dziedziny komunikacji dla instytucji edukacyjnych i społecznych o tożsamości chrześcijańskiej, których zdolność do działania w kontekstach społecznych - niekiedy także prawnych - wymagających lub narzucających podejście przeciwne godności człowieka, jest podważana.

Co dwa lata Wydział Komunikacji Instytucjonalnej Kościoła na Papieskim Uniwersytecie Świętego Krzyża organizuje profesjonalne seminarium na temat komunikacji instytucjonalnej Kościoła, czyli światowe forum dla rzeczników

prasowych Kościoła. A organy centralne Opus Dei organizują okresowo międzynarodowe seminaria z dyrektorami wydziałów komunikacji uniwersytetów, inspirowane przesłaniem świętego Josemaríi, podczas których studiują sposoby łączenia jak najlepszego kształcenia zawodowego z chrześcijańską ożywieniem badań i pracy w dziedzinie komunikacji. Skonsolidowano także inne spotkania z kierownikami komunikacji dużych dzieł zbiorowych - uniwersytetów, kolegiów, szpitali i szkół biznesu - w celu podjęcia refleksji nad chrześcijańskimi korzeniami tych ośrodków^[25].

Część komunikacji wewnętrznej była kierowana poprzez czasopisma *Crónica* i *Obras* dla mężczyzn oraz *Noticias* i *Iniciativas* dla kobiet. *Obras* i *Iniciativas*, które publikowały artykuły duchowe i wiadomości o

historii i pracy apostołskiej Opus Dei, przestały się ukazywać w grudniu 2018 roku. Do tego czasu kanały komunikacji zostały przekształcone, a strona internetowa instytucji zawierała już świadectwa i raporty dotyczące wspólnych osiągnięć. Z tego samego powodu w 2004 roku zaprzestano wydawania Documentation, czyli wyboru artykułów z wiadomościami o Kościele i Opus Dei, które były wysyłane do ośrodków Dzieła, czasami z dołączoną wkładką o społecznych działaniach promocyjnych prowadzonych na całym świecie przez wiernych i współpracowników Opus Dei.

Tak jak stało się to w przypadku innych instytucji kościelnych i cywilnych, komunikacja korporacyjna dotycząca Opus Dei znajduje szczególny kanał zewnętrznego i wewnętrznego wyrazu poprzez Internet. Oprócz

stosunkowo niskich kosztów jego utrzymania, pomagają mu liczni wolontariusze, którzy wraz z niektórymi profesjonalistami pracują w biurach informacyjnych Opus Dei w różnych regionach.

Instytucjonalna strona internetowa opusdei.org ruszyła w 1996 roku w języku angielskim, francuskim, niemieckim, włoskim i hiszpańskim. W 2021 roku w 73 krajach byli już administratorzy strony, którzy w porozumieniu z regionalnymi organami zarządzającymi aktualizują lokalną zawartość strony w 33 różnych językach. Strona ta przeszła przez pięć etapów odnowy graficznej i merytorycznej. Na początku była to statyczna strona wyjaśniająca, czym jest Opus Dei, oferująca kilka wycinków prasowych i e-mail kontaktowy. Stopniowo, równoległe z gwałtownym wzrostem wykorzystania sieci, stawała się ona bardziej dynamiczna, z tekstami

dnia, wiadomościami i zasobami audiowizualnymi. Poprawiono również aspekty technologiczne, aby dostosować ją do urządzeń mobilnych.

Oprócz informacji ogólnych, użytkownicy strony internetowej instytucji szukają aktualnych wiadomości o Kościele i Opus Dei, treści formacyjnych i zasobów dla życia duchowego. Z tego powodu strona coraz bardziej koncentruje się na orędziu chrześcijańskim i jego wcielaniu wśród ludzi - świadectwie kobiet i mężczyzn, którzy przekazują wartości Ewangelii w codziennym życiu - a mniej na aspektach instytucjonalnych. Na przykład w 2006 roku strona internetowa opublikowała 54 pytania dotyczące Jezusa Chrystusa, na które odpowiedzieli teologowie z Uniwersytetu Nawarry, a które miały osiem milionów bezpośrednich wejść i pobrań; a sekcja Podsumowania

wiary chrześcijańskiej rozwija wstępny plan formacji teologicznej, który otrzymują członkowie Opus Dei. W ramach serwisu powstał cykl Wystarczy zacząć, jak pomagać innym (Basta empezar. Maneras de ayudar a los demás) oraz raport Wyobraźnia miłości (La imaginación de la caridad), zawierający świadectwa osób współpracujących w zbiorowych i osobistych inicjatywach społecznych, które zaradzają potrzebom swojego otoczenia.

W ostatnich latach opusdei.org zintegrowało cyfrowe strony otwartych lub zakończonych spraw kanonizacyjnych różnych członków Dzieła, w szczególności Josemarii Escrivá de Balaguer, Álvaro del Portillo i Guadalupe Ortiz de Landázuri. Z okazji śmierci Monsignora Echevarría i wyboru jego następcy w 2017 roku, strona przekroczyła milion unikalnych

miesięcznych odwiedzających. Od tego czasu urosła do dziesięciu milionów unikalnych użytkowników rocznie. W kwietniu 2020 roku strona przekroczyła 1,5 mln unikalnych użytkowników miesięcznie.

Dzisiaj strona internetowa instytucji jest portalem z zasobami online i audiowizualnymi dotyczącymi życia chrześcijańskiego, współczesnym sposobem "zawijania świata w papier drukowany"^[26], mówiąc słowami założyciela Opus Dei. Ponadto utrwałała się jako zwyczajny sposób poznawania Dzieła i kontaktowania się z jego działalnością formacyjną. Jako okno, w którym przekaz jest eksponowany bez przechodzenia przez filtr osób trzecich, sieć daje instytucji własny głos i bezpośrednie połączenie z odbiorcą. Zmniejsza również poczucie braku informacji, które czasami występuje, ponieważ Opus

Dei wydaje niewiele oświadczeń korporacyjnych i daje pierwszeństwo każdemu członkowi Opus Dei przekazującemu swoje przesłanie poprzez swoją pracę zawodową oraz życie rodzinne i społeczne.

Od 2005 roku pojawienie się Web 2.0 umożliwiło zwiększenie interakcji z użytkownikami, dzięki platformom cyfrowym takim jak Facebook, Twitter, Instagram, YouTube czy Flickr. Kanały te ukazują niektóre aspekty ducha Opus Dei i życia jego członków, zgodnie z językami cyfrowymi: obrazami, audycjami, filmami i animacjami. Pozwalają one followersom na zadawanie pytań, wyrażanie aprobaty i rozpowszechnianie tego, co ich interesuje.

Na Facebooku biura informacyjne Opus Dei są pogrupowane według języków; kanał został otwarty w 2009 roku w języku hiszpańskim, a inne

języki zostały dodane później. Twitter to bardziej specyficzny kanał informacyjny dla dziennikarzy i liderów opinii; pierwszy kanał ([@opusdei_es](#)) wystartował w lutym 2009 roku. Od 2011 roku kolejną ciekawą platformą jest Instagram, który dociera do młodego odbiorcy. Od 2005 roku istnieją również kanały na innych portalach społecznościowych, takich jak YouTube. Od 2014 roku na znaczeniu zyskał SoundCloud - kanał, na którym znajdują się dokumenty audio z homiliami założyciela, przesłaniami prałatów Opus Dei, komentarzami do Ewangelii i medytacjami księży Dzieła. Ponadto Flickr posiada obszerne archiwa zdjęć w wysokiej rozdzielczości^[27].

Obecna kultura cyfrowa zebrała również, poprzez różne strony internetowe, głosy krytyczne wobec Opus Dei. Tak jest w przypadku [odan.org](#) w Stanach Zjednoczonych i

opuslibros.org w Hiszpanii. Na tych stronach gromadzone są świadectwa i negatywne doświadczenia, a historie wypominają między innymi to, co uważają za dystans między ideałem a realnym życiem organizacji - który określają jako sztywny -, postawy nie respektujące indywidualnego sumienia, nierówność między mężczyznami i kobietami oraz przestarzałą praktykę umartwień cielesnych.

Dla Móniki Herrero, "choć używa się silnych osobistych dyskwalifikujących określeń, które mogą być niesprawiedliwe, to jednak wyrażają one punkt widzenia tych, którzy czują się skrzywdzeni i z tego powodu wywołały poczucie samokrytyki. Pozytywnym efektem było lepsze zrozumienie przyczyn, które zrodziły te rany, podjęcie pewnego pokojowego dialogu z tymi, którzy czują się zranieni, a także lepsze wyjaśnienie niektórych

aspektów rzeczywistości Opus Dei, które być może wydawały się oczywiste. Ogólnie rzecz biorąc, ujawnianie swoich ograniczeń i błędów pomaga w rozwoju. Chociaż czasami, z zewnątrz, niektórzy postrzegają Opus Dei jako organizację monolityczną, w Opus Dei jest wielka wolność w wskazywaniu na wszystko, co nie wydaje się pozytywne i w wyrażaniu swojej opinii na każdy temat. W tym kierunku idzie nacisk założyciela na szczerość i zrozumienie podłoża rzeczy. W wyniku krytyki i doświadczeń, nie zawsze pozytywnych, starano się poprawić pewne aspekty, jak np. formację duchową osób, aby nie popaść w woluntaryzm lub źle rozumianego ducha ofiary, czy też organizację życia ośrodków, tak aby uwzględnić potrzeby osób starszych"^[28] ___.

W ostatnich dwóch dekadach pojawiła się znaczna liczba filmów i

powieści nawiązujących do Opus Dei, czasem o mylącym lub kontrowersyjnym przedstawieniu. Publikacja w 2003 r. książki Dana Browna "Kod da Vinci" wywołała bezprecedensowe zainteresowanie mediów Opus Dei. Powieść przedstawia Dzieło jako sektę religijną, która pomaga Kościołowi zatuszować tajemnicę rzekomego małżeństwa potomstwa między Jezusem Chrystusem a Marią Magdaleną. Książka okazała się bestsellerem, w 44 językach wydano ponad 80 milionów egzemplarzy. Trzy lata później powstała adaptacja filmowa, w której główną rolę zagrał Tom Hanks. Budżetowany na 120 milionów dolarów, film zarobił ponad 750 milionów dolarów.

Na krótko przed premierą filmu, w maju 2006 roku, Opus Dei przeżyło moment największej w swojej historii instytucjonalnej obecności w światowej opinii publicznej. W

samych Stanach Zjednoczonych członkowie Opus Dei pojawili się w około stu programach telewizyjnych, niektóre z nich to *talk show* o dużej oglądalności, takie jak ten nadawany przez ABC z siedziby władz regionalnych Opus Dei w Stanach Zjednoczonych. Biuro informacyjne prałatury przeprowadziło intensywną kampanię informacyjną. Komunikatywna odpowiedź posługiwała się pozytywnym i pogodnym tonem, zakutym w slogan "zrób z lemonki lemoniadę", czasem z akcentami humoru, ponieważ na Brooklynie mieszkał supernumerariusz o imieniu Silas, który w przeciwieństwie do albinoskiego zabójcy z powieści był łagodnym czarnoskórym maklerem giełdowym. Biuro zwróciło się do firmy producenckiej - Sony Pictures - aby w "geście szacunku dla postaci Jezusa Chrystusa, historii Kościoła i przekonań religijnych widzów"^[29], film zawierał na początku

zastrzeżenie, że jest fikcją. Sony nie przyjęło tej propozycji. Po premierze filmu kontrowersje się skończyły. Powieść i film wywarły negatywny wpływ na pojmowanie boskości Jezusa Chrystusa i zafałszowały obraz Opus Dei, ale posłużyły wielu członkom Dzieła i współpracownikom do dawania świadectwa o swoim chrześcijańskim życiu, zwłaszcza w krajach anglojęzycznych.

W 2008 roku pojawił się kolejny film, *Camino*, w który również zaangażowane było Opus Dei. W tym przypadku dystrybucja skupiła się głównie w Hiszpanii, gdzie został wyprodukowany, a jego wartość brutto wyniosła nieco ponad 1,5 mln euro. Film inspirowany jest życiem Alexii González-Barros, dziewczynki, która zmarła na raka w wieku czternastu lat i wobec której toczy się sprawa o kanonizację. Przedstawienie jej rodziców, którzy

byli członkami Opus Dei, było bolesne dla dzieci i ich przyjaciół. Narracja filmu ośmiesza sposób, w jaki rodzina radziła sobie z chorobą Alexii, zwłaszcza w sposobie modlitwy, ale także w postawach, a nawet w strojach. González-Barros poprosili reżysera filmu, Javiera Fessera, o usunięcie wyraźnego odniesienia do Alexii i sprostowanie twierdzenia, że rodzice i rodzeństwo dziewczyny świętowali jej śmierć oklaskami, ale reżyser nie zgodził się.

Gdy Budzą Się Demony to film fabularny wyprodukowany przez Mount Santa Fe (USA, Hiszpania i Argentyna) w 2011 roku. Jego scenariuszem i reżyserią zajął się Roland Joffé, reżyser filmu *Misja*. Wystąpili w nim tacy aktorzy jak Charlie Cox, Wes Bentley, Olga Kurylenko, Derek Jacobi i Geraldine Chaplin. Rozgrywający się podczas hiszpańskiej wojny domowej dramat historyczny opowiada o przyjaźni i

przebaczeniu. Przez cały film przewija się w nim Josemaría Escrivá de Balaguer, ksiądz, który pomaga fikcyjnej postaci odnaleźć spokój z samym sobą i z Bogiem. Film trafił do kin w trzydziestu krajach oraz do kilkunastu stacji telewizyjnych na całym świecie. Niektórzy krytycy i widzowie chwalili jakość i wartości filmu; uznali jednak, że nie było łatwo podążać za scenariuszem. W roku premiery film zarobił w box office cztery i pół miliona dolarów. Następnie kolumbijska firma dystrybucyjna Tayrona, w porozumieniu z Joffé i producentami, zrealizowała uproszczoną wersję, która w niektórych krajach ukazała się pod tytułem *Secretos de pasión* (Sekrety namiętności).

[*]Zob. wstęp do rozdziału 21 ("Działalność apostołska"), gdzie opisane są podobieństwa i różnice między dziełami korporacyjnymi a pracą osobistą. Wszystkie inicjatywy

wymienione w tym rozdziale mają stronę internetową określającą ich związek z Opus Dei.

[†] Zarówno w dziełach korporacyjnych, jak i w osobistych, jeśli zanika tożsamość katolicka lub cel apostolski albo jeśli instytucja nie uwzględnia wytycznych, które Prałatura uzna za konieczne do wypełnienia jej misji, zgodnie z ustaloną umową, władze Dzieła mogą odwołać podpisaną umowę.

[‡] Niektóre szkoły założone z inicjatywy wiernych Opus Dei, które zwróciły się o pomoc duchową do dyrektorów Dzieła, z czasem zrezygnowały z kształcenia zróżnicowanego, na ogół z powodu trudności finansowych i spadku liczby urodzeń. W tych przypadkach dyrektorzy Dzieła woleli przestać traktować je jako zadania własne. Większość z tych szkół zachowuje swoją chrześcijańską tożsamość.

Pracujący tam ludzie Opus Dei kontynuują swoją pracę zawodową i mają osobiste relacje z władzami prałatury na tym terenie. W miarę możliwości opiekę duchową nad nauczycielami, pracownikami i uczniami sprawują kapłani prałatury lub Stowarzyszenia Kapłańskiego Świętego Krzyża. Tak jest na przykład w przypadku Institució Igualada (Barcelona), która w 2018 r. połączyła dwie szkoły w to samo centrum edukacyjne, dzięki czemu ma mieszane klasy na etapie edukacji niemowlęcej, podstawowej i maturalnej; w szkole średniej chłopcy i dziewczęta są w tym samym budynku, z oddzielnymi klasami i kilkoma wspólnymi przestrzeniami.

[S]<http://hj.tribunalconstitucional.es/es-ES/Resolucion/Show/25628> (ostatni dostęp 25-VII-2022). Większość współpracujących szkół w Hiszpanii otrzymała dotacje ze środków

publicznych. W 2020 roku parlament przyjął ustawę o edukacji, która likwiduje dotacje dla szkół zróżnicowanych i ogranicza swobody szkół wspieranych ze środków publicznych.

[¶] Biura komunikacji Opus Dei rozrosły się i stały się lepiej zorganizowane. W 1992 roku istniały jako takie biura tylko w Hiszpanii (Madryt i Barcelona), Niemczech, Włoszech, Stanach Zjednoczonych, Meksyku i Portugalii. Dziesięć lat później prawie każdy duży lub średni region miał kogoś pracującego zawodowo w biurze komunikacji.

[¹] https://issuu.com/universidaddenavarra/docs/un_memoria_curso_2018_19_web.

Wszystkie strony internetowe cytowane w tym i następnym rozdziale zostały skonsultowane w styczniu 2021 roku.

[2] [https://
www.universityholycross.org/
santa_croce_101](https://www.universityholycross.org/santa_croce_101)

[3] [https://carfundacion.org/
indicadores-cifras/](https://carfundacion.org/indicadores-cifras/)

[4] [https://carfundacion.org/
indicadores-cifras/](https://carfundacion.org/indicadores-cifras/) Ostateczna
siedziba w Bidasoa została
sfinansowana przez baskijskiego
biznesmena, bez powiązań z Opus
Dei, który był zainteresowany
kształceniem duchownych.

[5] Instituto de Estudios Superiores de
la Empresa (IESE, Universidad de
Navarra), Instituto Panamericano de
Alta Dirección de Empresas
(Universidad Panamericana),
Instituto de Altos Estudios
Empresariales (Universidad Austral),
Instituto de Alta Dirección de
Empresas (Universidad de La
Sabana), Lagos Business School (Pan-
Atlantic University), Escuela de Alta
Dirección (Universidad de Piura),

Instituto de Desarrollo Empresarial (Universidad de los Hemisferios), Instituto de Estudios Empresariales (Universidad de Montevideo), UNIS Business School (Universidad del Istmo) oraz Estudios Superiores de Empresa (Universidad de los Andes). Do tych szkół można dodać Associação de Estudos Superiores de Empresa (Porto i Lizbona) oraz CEU Law School (São Paulo).

^[6] IESE jest uważana za jedną z najlepszych szkół biznesu na świecie. W 2018 roku Financial Times uplasował go jako numer 1 w programach edukacji wykonawczej i numer 8 w programie MBA.

^[7] <https://policlinicoelsalto.cl/>

^[8] <http://monkole.cd/>

^[9] Wywiad autorski z Christophe Rico, 14-VI-2020. <https://www.polisjerusalem.org/>

[10] <https://www.elis.org/education-training/scuola-alberghiera-roma-safi/>

[11] <https://www.afesu.org.br/>

[12] <https://ceappedreira.org.br/>

[13] <https://cite.edu.ph/>; <https://www.iit.edu.ng/>

[14] Wywiad autorski z Santiago Altieri, 22-XI-2020.

[15] <https://www.facebook.com/fundacionsirama.org/>

[16] <https://www.braval.org/es>

[17] Na uwagę zasługuje również centrum edukacji zawodowej Pinhais (Kurytyba, Brazylia. <https://ospinhais.org.br/>); centrum szkoleniowe Surí (San José, Kostaryka), które oferuje wykształcenie średnie i szeroki zakres kursów dla kobiet o ograniczonych zasobach

ekonomicznych (<https://proyectosuri.org/>); instytut techniczny Cefim (La Paz, Boliwia), który oferuje wyższy stopień techniczny w zakresie administracji usług gastronomicznych (<https://sites.google.com/a/instituto-cefim.com/test-cefim/>); ośrodek szkolenia zawodowego Sorawell (Jaunde, Kamerun, 2001. <https://www.sorawell.com/>), specjalizujący się w hotelarstwie i gastronomii; ośrodek szkolenia zawodowego Altaviana (Walencja, Hiszpania. <https://www.altaviana.com/>); oraz szkoła techniczna maturalna hotelarstwa i gastronomii Zunil (Guatemala City. <http://escuelazunil.blogspot.com/>)

[18] <https://fundacionmarzano.org.ar/>

[19] <https://www.icsef.edu.co/>

[20] <https://unefa.org/>

[21] List 12, nr 74, w AGP, seria A.3, 92-5-1.

[22] Por. Juan Manuel MORA, "Eco de la canonización en la opinión pública internacional", Anuario de Historia de la Iglesia, 11/1 (2003) 609-628.

[23] John ALLEN, "The firm and discreet leadership of Escrivá's two successors", Palabra 647 (I-2017) 16.

[24] Por. Gianni RIOTTA, "L'arma della trasparenza. L'Opus Dei batte il Codice da Vinci", Il Corriere della Sera, 20 maja 2006 r.

[25] Por. DIRECCIÓN DE PUBLICACIONES DE LA UNIVERSIDAD DE LA SABANA (coord.), Comunicación e identidad cristiana en la universidad del siglo XXI - Actas de Redecom II (Pamplona, 24-25 kwietnia 2015), Publicaciones Universidad de La Sabana, Bogotá 2015.

[26] Słowa Josemaría Escrivá de Balaguer, 1958, cytowane w AGP, seria K.1, 184-4.

[27] Wywiad autorski z Juanem Narboną, Rzym, 29-VI-2020. Narbona jest webmasterem opusdei.org od 2006 roku.

[28] Wywiad autorski z Mónica Herrero, 6-IV-2021.

[29] Komunikat Biura Informacyjnego Opus Dei w Japonii, 6 kwietnia 2006, w Juan Manuel MORA, La Iglesia, el Opus Dei y El Código Da Vinci. Un caso de comunicación global, EUNSA, Pamplona 2009, s. 137.